

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4CdoGp/1/2024
Identifikačné číslo spisu:	2620201052
Dátum vydania rozhodnutia:	25.06.2025
Meno a priezvisko:	JUDr. Nora Halmová
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2025:2620201052.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcu Emila Krajčíka Agro, s. r. o., Senica, Dlhá 1424/47, IČO: 44 222 947, právne zastúpený advokátom Mgr. Milanom Trylčom, PhD., Senica, J. Kráľa 738/12, proti žalovanému C. U. Y., narodenom X. L. XXXX, F., Š. P. XXXX/XX, právne zastúpený advokátskou kanceláriou kaduc & partneri s. r. o., Trnava, Trojičné námestie 4, IČO: 50 290 762, o nahradenie prejavu vôle, vedenom na Okresnom súde Senica pod sp. zn. 3C/19/2020, v štádiu rozhodovania o trovách konania, o dovolaní generálneho prokurátora Slovenskej republiky proti uzneseniu Okresného súdu Senica z 10. októbra 2024 č. k. 3C/19/2020-252, takto

rozhodol:

Uznesenie Okresného súdu Senica z 10. októbra 2024 č. k. 3C/19/2020-252 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Senica (ďalej aj ako „okresný súd“) rozsudkom z 9. mája 2024 č. k. 3C/19/2020-216 žalobu zamietol (I.) a rozhodol, že žalobca bol povinný zaplatiť žalovanému náhradu trov konania v plnom rozsahu, o ich výške bolo rozhodnuté samostatným uznesením (II).

2. Okresný súd Senica uznesením z 8. augusta 2024 č. k. 3C/19/2020-243, ktoré vydal vyšší súdny úradník, uložil žalobcovi povinnosť zaplatiť právnomu zástupcovi žalovaného náhradu trov konania v sume 4.411,70 eura č. účtu C.: F. XXXX XXXX XXXX XXXX XXXX, variabilný symbol: XXXXXXXX, do troch dní odo dňa právoplatnosti tohto uznesenia.

3. Na základe sťažnosti žalobcu Okresný súd Senica uznesením z 10. októbra 2024 č. k. 3C/19/2020-252 uznesenie Okresného súdu Senica č. k. 3C/19/2020 - 243 zo dňa 8. augusta 2024 zmenil tak, že: Žalobca bol povinný zaplatiť žalovanému náhradu trov právneho zastúpenia v sume 1.531,08 eura k rukám právneho zástupcu žalovaného, do troch dní odo dňa právoplatnosti tohto uznesenia.

4. Proti uzneseniu Okresného súdu Senica z 10. októbra 2024 č. k. 3C/19/2020-252 podal generálny prokurátor Slovenskej republiky (ďalej len „generálny prokurátor“) dovolanie generálneho prokurátora na podnet žalovaného a navrhol napadnuté uznesenie zrušiť a vec vrátiť okresnému súdu na ďalšie konanie.

V odôvodnení uviedol, že napadnutým uznesením, ako aj procesným postupom, ktorý mu predchádzal, bolo podľa názoru generálneho prokurátora porušené právo na spravodlivý proces, pričom potreba zrušiť toto rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty. V danom prípade rozhodol súd o sťažnosti žalobcu proti uzneseniu, vydanému vyšším súdnym úradníkom bez toho, aby sťažnosť doručil žalovanému. Žalovaný nemal možnosť vyjadriť sa k tvrdeniam žalobcu uvedeným v sťažnosti. Súd sa stotožnil s dôvodmi žalobcu uvedenými v sťažnosti a rozhodol v neprospech žalovaného. Zásah do práva žalovaného na spravodlivý proces bol v danom prípade evidentný. Právo na kontradiktórny proces v zásade znamená, že strana sporu má možnosť oboznámiť sa a vyjadriť sa ku každému vykonanému dôkazu, a ku každému relevantnému podaniu strany, ktoré protistrana urobila v úmysle ovplyvniť rozhodnutie súdu. Bolo úlohou súdu informovať stranu sporu, že takýto dôkaz alebo takéto podanie existuje. Nie je postačujúce, že sa dôkaz alebo podanie nachádza v súdnom spise a že strana sporu mala možnosť oboznámiť sa s ním nahliadnutím do spisu z vlastnej iniciatívy. Ustanovenia Civilného sporového poriadku o sťažnosti neustanovujú, či mal súd doručiť sťažnosť druhej strane sporu. Nie je potrebné a v zásade nie je ani možné explicitne v právnom predpise normovať, ktoré podanie má súd druhej strane sporu doručiť, a ktoré nie. Civilný sporový poriadok vychádza z toho, že súd podľa okolností konkrétneho prípadu posúdi, či bolo potrebné podanie doručiť strane. Dôkazom toho, že zákonodarcu vyžaduje, aby posúdenie, či bolo potrebné doručovať, vykonal súd rešpektujúc obsah práva na spravodlivý proces, je ustanovenie § 374 ods. 3, druhá veta Civilného sporového poriadku. Správny výklad ustanovení Civilného sporového poriadku k otázke potreby doručovania sťažnosti druhej strane sporu spočíva v tom, že ak sudca hodlá sťažnosť zamietnuť, nemusí ju druhej strane doručovať. Ak sudca sťažnosť vyhodnotí ako dôvodnú, bolo potrebné doručiť ju druhej strane pred vydaním rozhodnutia o sťažnosti. Podmienka subsidiarity podania dovolania generálneho prokurátora bola splnená, nakoľko žalovaný (v dovolaní nesprávne uvedený žalobca, pozn.) nemá k dispozícii iný prostriedok nápravy. Odvolanie proti uzneseniu o sťažnosti nie je prípustné. Vádu dovolaním napadnutého uznesenia súdu je potrebné charakterizovať ako „fundamentálnu“. Žalovanému bolo doručené rozhodnutie, vydané v jeho neprospech, bez toho, aby vedel, že nejaké konanie vôbec prebieha, pričom žalovaný nedisponuje opravným prostriedkom proti takémuto rozhodnutiu. Okrem toho, prípad indikuje, že súdy v konaní o sťažnostiach postupujú obdobným nesprávnym postupom. Rozhodnutie Najvyššieho súdu v danej veci by preto malo užitočný efekt na právnu prax. Potreba nápravy teda prevyšuje nad záujmom zachovania nezmeniteľnosti súdneho rozhodnutia a nad princípom právnej istoty. Z uvedeného vyplýva, že princíp proporcionality je dodržaný a dovolanie generálneho prokurátora je v zmysle ustanovenia § 458 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) prípustné.

5. Žalobca ani žalovaný sa k dovolaniu generálneho prokurátora nevyjadrili.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že generálny prokurátor podal dovolanie včas (§ 461 CSP) na základe podnetu žalovaného (§ 458 ods. 3 CSP), prejednal vec bez nariadenia pojednávania (§ 464 CSP v spojení s § 443 CSP, časť vety pred bodkočiarkou) a dospel k záveru, že tento mimoriadny opravný prostriedok treba považovať za dôvodný.

7. Podľa § 458 CSP proti právoplatnému rozhodnutiu súdu je prípustné dovolanie generálneho prokurátora, ak to vyžaduje ochrana práv a túto ochranu nemožno v čase podania dovolania generálneho prokurátora dosiahnuť inými právnymi prostriedkami (odsek 1). Dovolanie generálneho prokurátora je prípustné iba za predpokladu, že právoplatné rozhodnutie súdu porušuje právo na spravodlivý proces alebo trpí vadami, ktoré majú za následok závažné porušenie práva spočívajúce v právnych záveroch, ktoré sú svojvoľné alebo neudržateľné a ak potreba zrušiť rozhodnutie prevyšuje nad záujmom zachovania jeho nezmeniteľnosti a nad princípom právnej istoty (odsek 2). Generálny prokurátor podá dovolanie iba na základe podnetu strany (odsek 3).

8. Dovolací súd poukazuje na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 16. decembra 2009 sp. zn. III. ÚS 331/2006, v ktorom Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) vyjadril záver, že ochrana poskytovaná mimoriadnym opravným prostriedkom subjektu odlišného od účastníka konania

je prípustná vtedy, ak osoba ktorá sa domáha podania takéhoto mimoriadneho opravného prostriedku, nemala k dispozícii zákonom dovolené a efektívne prostriedky na ochranu svojich práv a zákonom chránených záujmov (najmä podaním niektorého z opravných prostriedkov, vrátane mimoriadnych opravných prostriedkov).

9. V prejednávanej veci generálny prokurátor napadol uznesenie, ktorým sudca okresného súdu rozhodol o sťažnosti proti uzneseniu, ktoré vydal vyšší súdny úradník v zmysle § 262 ods. 2 CSP. Proti tomuto uzneseniu nie je možné podať odvolanie (§ 355 ods. 2 CSP v spojení s § 357 CSP a contrario). Bola teda splnená podmienka, že ochranu práv nemožno dosiahnuť inými právnymi prostriedkami. Dovolanie generálneho prokurátora bolo podané na podnet žalovaného ako účastníka konania, v ktorého neprospech bolo rozhodnutie vydané, keďže podľa pôvodného rozhodnutia vydaného vyšším súdnym úradníkom mal žalobca zaplatiť žalovanému náhradu trov konania v sume 4.411,70 eura, kým podľa napadnutého uznesenia bola táto suma znížená na 1.531,08 eura.

10. V civilnom sporovom konaní sa uplatňujú základné zásady a princípy spravodlivosti konania, medzi ktoré patrí aj princíp rovnosti zbraní a princíp kontradiktórnosti konania (čl. 6, čl. 9 CSP). Ako vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP, ústavného súdu a najvyššieho súdu, každá strana sporu musí mať možnosť nielen predložiť dôkazy a argumenty, ktoré považuje za potrebné na to, aby jej požiadavky uspeli, ale aj zoznámiť sa s dôkazmi, argumentmi a podaniami protistrany a následne sa k nim vyjadriť. Kontradiktórnosť v civilnom konaní znamená možnosť strany popierať argumenty druhej strany a právo na to, aby boli vypočítané jej argumenty a návrhy (viď rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 31/2016, sp. zn. III. ÚS 32/2015, sp. zn. I. ÚS 276/2016, sp. zn. IV. ÚS 89/2018, sp. zn. II. ÚS 249/2012, sp. zn. II. ÚS 168/2012).

11. Aj keď z Civilného sporového poriadku *expressis verbis* nevyplýva povinnosť súdu doručiť sťažnosť podanú účastníkom konania podľa § 239 a nasl. CSP ostatným účastníkom konania, podľa názoru dovolacieho súdu, právo účastníka konania na doručenie takéhoto podania treba považovať za súčasť práva na spravodlivý proces, najmä pokiaľ sudca mieni sťažnosti vyhovieť. Aj vo vzťahu k sťažnosti je teda potrebné primerane aplikovať ustanovenie § 373 ods. 3 CSP o doručovaní odvolania ostatným subjektom. Nedoručenie podania - v danom prípade sťažnosti proti uzneseniu o výške náhrady trov konania ostatným účastníkom konania (subjektom) je v rozpore s princípmi kontradiktórnosti konania a rovnosti zbraní, ako súčasti práva na spravodlivý proces. Aj z článkov 6 a 9 Základných princípov CSP vyplýva procesná rovnosť, teda rovnaká miera možností strán uplatňovať prostriedky procesného útoku a prostriedky procesnej obrany a rovnako tak právo oboznámiť sa, okrem iného, s vyjadreniami a návrhmi protistrany a vyjadriť k nim svoje stanovisko. Súd teda musí doručiť sťažnosť na vyjadrenie protistrane (Števček, Ficová, Baricová, Mesiarkinová, Bajánková, Tomašovič a kolektív: Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck. 2016, str. 879).

12. V zmysle judikatúry ESLP uvedené zásady sa vzťahujú aj na prípady rozhodovania o trovách konania, v ktorých nemôže byť zásada kontradiktórnosti úplne opomínaná, aj keď náklady sporu predstavujú jeho druhotný aspekt (Beer proti Rakúsku, č. 30428/96, rozsudok zo 6. 2. 2001, bod 18). Možnosť strán sporu vyjadriť svoje stanovisko k otázkam trov konania môže byť obmedzená, strany sporu by však nemali byť prekvapené nečakaným a nepredvídaným obratom (Askon AD proti Bulharsku, č. 9970/05, rozsudok zo 16. 10. 2012, body 30 - § 32). Aj ústavný súd zdôraznil, že zásada kontradiktórnosti síce nemá absolútny charakter, pretože z nej existujú výnimky tam, kde okolnosti prípadu alebo procesnej situácie vylučujú uplatňovanie tejto zásady. Neexistuje však relevantný a zásadný dôvod na to, aby sa v civilnom konaní, ktoré je v zásade kontradiktórne, uplatnila výnimka z tohto princípu v konaní o sťažnosti proti rozhodnutiu vyššieho súdneho úradníka (aj vo veci určenia sumy náhrady trov konania), v ktorom sa rozhoduje o subjektívnych právach a povinnostiach (nález z 11. 9. 2018 sp. zn. III. ÚS 220/2018).

13. Uvedenou otázkou sa ústavný súd zaoberal aj v náleze z 13. júla 2021 sp. zn. IV. ÚS 271/2021, kde skonštatoval, že § 239 a nasledujúce CSP o sťažnosti explicitne nezakotvujú povinnosť súdu doručiť sťažnosť ani povinnosť umožniť protistrane vyjadriť sa k nej, avšak absencia výslovnej právnej úpravy

automaticky neznamená, že v sťažnostnom konaní sa princíp kontradiktórnosti neuplatňuje. Ten je z hľadiska „rozsahu, ktorý určí zákon“ (čl. 9 CSP) vymedzený princípom rovného postavenia strán v konaní, teda prostredníctvom čl. 6 CSP, keď sa toto rámcové ustanovenie v prípade absencie osobitnej úpravy dotknutého postupu použije primerane na okolnosti prípadu. Ponechanie priestoru na opozitné vyjadrenie je naliehavé najmä vtedy, ak súd na podklade argumentácie podanej sťažnosti indikuje možnosť zmeniť rozhodnutie v neprospech protistrany. Ak okresný súd stranu sporu nevyzval na vyjadrenie k sťažnosti smerujúcej proti uzneseniu o výške náhrady trov konania, jeho postup nezodpovedá garanciam spravodlivého súdneho konania v zmysle príslušných ustanovení ústavy a dohovoru, čím došlo k porušeniu základného práva tejto strany sporu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy, ako aj jej práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru v časti týkajúcej sa princípu kontradiktórnosti konania.

14. Je potrebné k tomu dodať, že v tomto prípade nie je podstatné, či bol obsah sťažnosti proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom pre žalovaného novinkou, alebo či argumentáciu obsiahnutú v sťažnosti už mohol poznať z predchádzajúcich vyjadrení sťažovateľov (t. j. obsahový význam nedoručeného vyjadrenia - porov. napr. I. ÚS 187/2023). Išlo o prvé podanie, ktorým sa otvárala nová fáza konania (rozhodovanie o sťažnosti proti uzneseniu vydanému vyšším súdnym úradníkom) a žalovaný (rovnako ako ostatné strany) mal právo dozvedieť sa o tom, že takáto sťažnosť vôbec bola podaná a že sa ňou bude súd zaoberať.

15. Na základe uvedeného dovolací súd podľa § 449 ods. 1 CSP v spojení s § 464 CSP zrušil napadnuté uznesenie Okresného súdu Senica a vec mu vrátil na ďalšie konanie. Okresný súd, viazaný právnym názorom najvyššieho súdu, pred opätovným rozhodnutím doručí sťažnosť žalovanému a ďalej bude postupovať primerane podľa ustanovení § 373 a § 374 CSP.

16. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a vráti vec súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania, ako aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP v spojení s § 464 CSP).

17. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.